

ШУМАДИНКА,

ЛИСТЪ ЗА

ЖНЬИЖЕВНОСТЬ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издавателъ Любомиръ П. Ненадовићъ.

ТЕЧ. VI. Овай листъ излази Вторникомъ, Четврткомъ и Суботомъ на по табака. Цена му је за 3 мес. 4. за пола год. 8 а за целу год. 16. цв. За огласе плаћа се 3. кр. сп. одъ врсте за један пут у 5 кр. сп. за трипуту.

№ 17.

Колумбъ.

Јоштъ у древности служила је Индия за удивление. Тамо се тражило дубоко знанје, изредно художество, а највише неброено благо. Али до 15. столећтија други пут у ту земљу нисе био познати, осим дугачкогъ и опасногъ пута крозъ Бедуине и преко Египта и Абисиније. Неке су главе себи већъ то питанје предложиле, како би се око Африке могло обићи, и пловењемъ брже и безбедније у Индију доћи? У 14. и 15. столећтију били су Португалци најодличнији морепловци, и краљ Јован II. послao је одјакногъ мужа Вартоломеја Дијаса, да тај морски пут у Индију одкрије. Онъ одкрије връх Африке, кое је краљ у радости назвао „предгорије добре надежде“, и мислио је да веће бити тежко удаљију Индију наћи.

У то доба појави се други у мислима смјели мужъ. Шта, мишљаше онъ, нисе ли земља окружена? Не читамо ли у описанијама путовања, да се Индия у неизмѣрној той дальини къ востоку пружа? и дали се неби могло тамо доћи, све на западъ пловећи? Нису ли португалски морепловци често виђали како су волне морске мртве тѣлеса, вешто урађена дрва, и непознату неку трску са запада овамо терале? И нису ли то знаци, да мора бити земља на западу? да је гради океанъ толика морска пустиня, и дали се сва сува земља само на половини земногъ шара стисла? Много је јоштъ више о томе размишљавао, и увѣривши се овако о истинитости свога мисленја, заключи да исто у дѣјство приведе.

Кристофоръ Колумбъ — ово је име било памјатодостојногъ мужа — рођенъ је у Ђенови. Јоштъ као дете посветио се морепловскомъ заниманију. Његовъ високи духъ скоро се увѣрио, да ће онъ безъ знанја у геометрији, звездарству и земљопису остати само простија лађаръ, и зато се съ найвећомъ ревности одао тимъ наукама. Одъ своје 14. године био је постојању на мору; у једномъ корабљекрушенију показао је онъ велико дрзновење и неустрешимо присуствије духа.

Онъ је био на португалскимъ лађама, кадъ су мlogue морске путове открили, и доцније постао је тако вештъ у морепловству, да је мало нѣму равни било.

Користь овогъ предузећа хтео је онъ своме отечеству Ђенуј обратити; али његови саотечественици, једно

збогъ великогъ трошка, съ чимъ би се лађе за пут спремиле, друго збогъ претерани Колумбови идеје, назвали су га ветрогонњомъ. У Лизабону нисе борљ успјо; међутимъ је онъ, докъ се трудио, да своје мишљење двору шпанскомъ препоручи, послao свога брата у Енглеску, али су ту мислили да санја, и неки је мислио кадъ би се тако далеко пловило, то би се морало све дубље и дубље изъ воде силазити, да се неби никадъ могло на узвишену површину мора опетъ попети. Напоследку после 5 год. испадне за рукомъ једномъ Колумбовомъ приятелю, те је благородну Изабелу, краљицу шпанску и супругу њеногъ Фердинанда склонио, да даду Колумбу три лађе. Уговоромъ једнимъ буде потврђено, да је Колумбъ за главногъ адмирала свију нови мора и за вице краља свију нови земља и острива, што онъ пронашао буде, наименованъ ћио; да му десета част одъ свију прихода припадне, и да сва ова достоинства и сва користь његовимъ наслѣдницима остане. Ладе су биле средње и мале; цело людство на лађама састојало се изъ 120 лица, одъ који се више нъи нерадо примили овогъ, као што се чинило, безразсудногъ предузећа.

Трећегъ Августа 1492. године пре излазка сунца отишla је ова мала флота, у присуству неброено много гледаоца. Далеко су је исти гледаоци очима пратили. После неколико дана породи се восточни ветаръ, који је ову возизбу здраво ускорио. Брзо су све земље изчезле. Ужасна мисао за оне људе, који су се беснећимъ волнама подвргли у таквимъ само собицама, кое су одъ целогъ живогъ света одцепљене и опасне и кое су одъ балвана и дасака саграђене; свуда унаоколо море и небо, непрестано су далј и далј терани, предвођени одъ једногъ дрзкогъ човека, који никакву другу вештину о той цѣли нисе имао, осим што га је његово уображење варало! Заиста, нисе требало морнарима замерити, што су се устрашили; и што су проклињали, онога који је више одъ сто људи тако ладнокрвно у пропасть водио.

Колумбъ је међутимъ свима њима своимъ покојемъ удивљене и поверен је улио. Непрестано је онъ стајао са мѣриломъ и другимъ инструментима на крову лађе, и бележио је и найманы случај; само је по неколико часова спавао. Гди је примѣтио да је страшно и опасно, ту је приятельски говорио; свог незадовољне ободра-

вао в обећанама. Ветар је све яче дувао, а лађе су као стреле напред летиле. Првог Октобра били су они већ 707 миља од свога отечства удалјни. Нњиов страј сваки в час све већма растрио. Сад је им се један зрачак надежде покаже. Једно јато птица заустави се на нњиову катарку. Али они нису знали да су то морске птице, кое више од 100. миља далеко летити могу. После неколико дана било је море са зеленом веома морском травом покривено, да су се лађе у пловењу свом скоро зауставиле. Али трава и птице изчезну, и сиромаси остали су опет сами далеко у пустом океану. Сад се породи међу людством овим побуна; неки су дошли на ту злу мисао, да Колумба, ако се не би хтео натраг вратити, у море баце. Колумб се чинио као да нњину бунтовну намјеру нис примјчавао, и јоштуту му је испало за руком да је свом јасним поузданјем утиша; он је говорио, да је са свом досадашњим напредованјем задовољан, и да извјестну надежду има, да ће скоро цјели доћи.

Птице су се опет указивале и изчезавале; сунце се рађа и залази, а лађе су једнако летиле као стреле на запад. Страј се ови морепловаца преокрену у отчаяње, и казали су, да неће даљи ини. Сад напрегне Колумб сву снагу свога духа; постоји је он њима говорио, да је све узалуд, он је неће од свог предузета одустати донде, док је помоћу Божијом ненаће Индију. Тежко би он је сад могао ову уплашену и узбуњену чету люди дуже у стеги држати, кад је неби показали слједујећи ноћи извјестни трагови, који су опомињали, да се у близости земље налазе. Трска и граници са првеним јгодама и једна вешта урезана палица пливала су. Сунце је опет зашло, Колумб је заповедио, да се стража постави, која ће пазити, неће ли преко ноћи на какву обалу морску најти, и ономе, који први земљу угледа, обећао је велику награду. Найвећи је немир владао на лађи; ни један нис око затворио. На два сата после поноћи, угледа Колумб из једнога неку светлост. Овай је светлац био непостоян, час је изчезавао, час се ново показивао; али Колумб је то држао за извјестни јама земље, и зацело око два сата ујутру (12. Окт.) загрми пущава топова са лађе, и узвик „земља, земља!“ орио се из је уста свију. Сад полети један другом у наручја, једни су уздисали од радости на прсима други. После првог усхићења, опомену се они своје веће дужности; и сви срдачно узвикну: „Господе Боже, тебе хвалимо ми“, кад је јутро присјло, угледају морепловци кроз радостне сузе, — један леп зелен остров пред собом.

Сутра дан у зору уђу у чамац и почну веслати к је земљи, а музика је свирала и барак је вио. На обали су се скучили много обитателя острева, који су се тако дивили редким овим гостима, као што су је сами на удивљение побудили. Они су били сасвим голи и црвени бакарне боје, без браде. Око главе и бокова носили су леп венац од шареног птичијег перја. Нњиов говор је био весајући, као у животини. Џео овай род људи био је врло подобар каквом поплашеној стаду оваци или ерна; и тако су боязљиво, тако хитро тамо амо трчали, и из свега што се на нњи-

ма видило, тако је мало разума произвело, да су Шпанци мислили, да то нису прави људи. Употребљение ватре нису они познавали, вијоћи се пламен држали су они за какво живо створен; неразсудно су нож за оштрину счевавали, док је им брв из руку потекла нису; о земље држали су им непрестано пролеће и давале маніокског корена изобилно и нису је приморавале, да се брину о тојлих хальинама и обиталиштама. Велики животини тамо нису били, и један европски велики пас је могао је цело стадо ови плашљиви створења у бјегство обратити. Колумб је богато одјевен и са голим мачем у руци стајао је на врху првог чамца, који је до суве земље дошао, да би он је први био од Европејца, који у нову свету ступа. Нјму су слјдовали и други и у неизказаној радости срећно избављеног живота, после преко четрдесетодневног смртног страја колебајући се даскама, попадају сви на безбрјду земљу и любили су је са усрдијем, онда су подигли један крст, пред којим су свою побожну молитву очитали. Они су у свом одушевљену трчали к је своме адмиралу, грли га, любили руку и све чинили, да би само оном мужу, чијем је животу пре неколико дана претили, свое превелико почитање и свою благодарност указали. За Колумба дониста важан тренутак! је он је напосљедак оно достигао, што му се као какав сан у души представљао! Сад је пак то пред његовим очима уђељствовано! (срвиће се)

Мале приче.

Један врло добродјетелан људина у истоку обдари роба свога са слободом, опреми му јаку једну лађу са потребним стварима, а поред тога да му и новаца, да предузме пут и да у земљи, која му се допадне срећу себи тражи. У слободу постављени навезе се весео на море, но тек је што је мало времена на среду мора био, али се страшна бура подигне, и све, што је год на лађи било, са лађом заједно пропадне на дно мора, а само се он један помоћу пливанja спасе и изиђе на острво једно, кое му се учини да је необитавано. Усамљен, очајателан, упути се од обале долином даљ, попне се затим на мали један брежуљак, где му се на једнога лепа, утврена стазица укаже. Предузме по њој пут даљ и на скоро опази недалеко лежећу једну велику варош. Обрадован и обнадежден обрати он је кораке свог тамо и не мало се упрепasti, када ближе дође и опази, где житељи у гомилама нјму на сусрету трче, до црне земље пред њим се кланјају и усклицају: „Добро нам дошао краљ наш!“ донесу га у паради у варош у једну огромну, величествену палату, огрну га пурпурним ограђем, метну му круну на главу, благородници и војници положе заклетву на вјernoшт, покорност и приврженост у име целог житељства тога острова њијовог.

Нови владаљ мисляше да је то сан, но почем је се мало доцнје освести, да је он је у истини краљ постао, дозве к је себи старог једнога људа, који је удржави његову прву до њега био, и кога је судбина, као што се видило, определила, да са њим који му је више пута добре совете давао, заједно над острвом влада, и приятельски га запита: „Кажи ти мени добри приятелјо

мој, како се то додило, да сам ја овде кралјем постао? Зашто ми се толика покорност указује, као странцу једномъ? И оће ли то тако до смрти мое трајати?"

"На то ћу ти, господару, одговори старацъ, "изаснен је дати; слушай ме даље: Духови, који сачинявају животљство државе ове, молили су Бога, да им сваке године пошаље човека једногъ, који ће над њима владати. Бог је саслушао и уважио сузе и молбе љубите и сваке им је године у један дан у један сат дође одтуда од мора човек један, који одма, као што си и ти на престолу постављен буде али влада његова траје само годину дана, затим ће се престола баце, одузму му све кралјске украсе, војници га одвуку на обалу морску и баце га у лађу, која га на други пусти остров однесе. Тако даље сваки који је пре кратког времена, тако мочним владателем био, остане сада сам, без љаковог пријатеља, без љаковог утешитеља, и проводи жалостан је, усамљен живот. То је судбина свију кралјева који су били пре тебе, а та ће иста зацело и твоя бити, јер тако гласи и наређује закон је острва овога".

"А јесу ли знали они", запита даљ кралј, "који су пре мене овде владали, будућу ту судбу љубите?"

"Јесу господару, сви они то знали, али нису духа имали, да обрете поглед свој на оно, што им је угрожава већ су се само веселили у саданости; сјајност је је окружавала, заслепила им је очи, те нису ништа даљ видили; тако им је изчезла година, без да су знали како, и осману им је, ах је; ужасан је дан, без да су шта за будуће убојеште своје приуготовили".

Речи ове старог саветника продру у душу кралјеву и испуне в са страом и бригом. Будући је пак већа једна година прошла, то он је заключи, да остатак је брижљиво на будућност свою обрати. „Ти си ми, мудри човече“, рекне кралј старцу, „будућу судбу моју искрено саобщиши, ти ћеш ми знати и средства показати, чим је могу оно, што ми предстоји умалити“.

„Представи себи,“ одговори старацъ, „да ћеш исто онако го, као што си на овай остров дошао, с љубите, и да никада више нога твоя на љуба ступити неће. Оћеш ли, да будућу судбу твоју олакаша, то пошаљи одавде на необитаем острв је, на који ће ду те у свое време однети, последнике, који амбаре зидио, и дай ове сје раном напунити, да у време нужде биће твое на ничем неоскудјева, ползуй се сје власчу твојом и отвори источнике среће за поздно оно време несвестице; и то ти совјетуј, да почнеш што пре и да се више вратити неће; а пре свега мисли на то, да на оном месту, где ћеш доћи, ништа наћи нећеш него то, шта си одавде за време среће твое тамо послao.“

Крал одобри совјет старчев. Сје места буду на овай пусти остров посленици, а и житељи послани, и што год је могао од блага, које је притежавао, употребљавао је на то, да будуће пребивалиште свое украси. Тако дође време, каде се онје круне одрећи мора; али га то вимало неужасне, него је шта више сје великом радосћу дочекао магновение, да се у

његово, љубиме самим створено царство, пресели. Година протече, баце га сје престола, одузму му све украсе кралјске и баце га, као што му је предсказано било, на лађицу једну, која га у његово заточење однесе. Он је срећно тамо приспе и славно живљаше од једнога, шта је предсторожност љубога тамо у новом царству, кое је он је сам собом створио, прибрала.

(Просидба на сокаку.) — Господична Н. млада и лепа девойка посјтила је Марсель, и била је већ наумна вратити се родитељима својим у варошицу Геп, премда јој то баш је тако мило било; јер јој се удобности и увеселения ове велике и богате приморске варошија допале. Но све бадава, она је морала одпутовати; конји бијају упрегнути, и постило је већ је сјо на своје место. Још је неколико тренутака, па би дјевојка далеко од красне вароши Марселя била. Но баш је у онай пар, каде се хтела попети на поштанска кола, кад је већ с једном ногом у колима стаяла, осети она, да је неко за руку уватио. Она се обазре, и види непознатог у најблијим годинама човека, приятни черти и благог израза лица у врло избраном одлуку; кога она никада до тога времена је видела. Овай непознати молио је учтиво и срдечно ову дјевојку, да свој одлазак одложи бар је неколико тренутака, и да га саслуша, шта је јој саобщити.

„Али је вај је господине непознаем,“ одговори збуњена дјевојка, „шта ви имате мени саобщити?“

Но при свему тому она сиђе доле сје кола.

„Ми ћемо се већ познати и сазнати, господична,“ продужи непознати господин, „но имайте доброту, и немой те ми речь прекинути, я већ видим, да је време сувише кратко, да је постило нестрпљиво, и да навалюје на полазак; но једна једива речь све ће вам објаснити. Я вас је любиј, шта више, я вас је обожавам, господична моя, и я осећам, да без је вас је живити немогу. Я вам је даље подносим моју руку и мое имање . . . .“

„Али колико има времена, однада се ми познаемо? Я незнам шта ово све значи?“

„Я вас је познаем тек је једног сата, я сам је сад тек први пут видио, и любав према вама планула је у мени као муна. Смиљите се на мене: дайте ми живот или смрт; је ли бити моя супруга или не? Я сам је богат, и имам преко три стотине хиљада франака имања; оба моја дјетета из првог брака посветила су се духовном реду, и я немогу већ више сам је живити . . . .“

Нашто да развлачимо ову приповедку? Доста је то, да дјевојка је одпутовала у Геп. Непознати господин искао је без одлагања дјевојку од њених родитеља, и за кратко време они се већчали.

(Сни Линдъ.) Један париски лист приповеда слједући смешни и занимљиви догађај, који се прослављен и преузеношеној пјевачици Ени Линдъ случају у вароши Кале-у приликом прелазка љубога из Француске у Енглеску, куда је ишла, да нове лавре побере: Неколико любитеља пјевана смишљали су свакојаке планове,

да ма коимъ начиномъ набаве себи то уживанѣ, да чую дивно пѣванѣ ове пѣвачице, и постигли су свою цѣль на слѣдуюћи начинъ: Три у фине аљине обучена господина достойногъ и заиста господскогъ изгледа, оду у кућу, у којој је Ени Линдъ сѣдила, и ћу преко њене волје у њену собу, будући она виše никакве посѣте примала. „Изволите намъ показати вашъ пасош!“ викну они опоро зачућеной пѣвачици. „Нашто то?“, запита она. „Нама је врло жао, но ми смо извѣштени, да једна господа, коя је врло наликъ на прослављену пѣвачицу, у њено име путује тако многимъ неприликома повода дае.“ Ени Линдъ покаже свой пасошъ, господа га прегледају, и рекну да је тай пасошъ лажњивъ и фаличанъ. Пѣвачица садъ се одъ истине уплаши, и увѣравала је и клема имъ се, да је она сушта Ени Линдъ. „Има само једно, и то врло просто средство, коимъ би настъ могли увѣрити, да сте ви права Ени Линдъ,“ одговоре господа „а то је, да намъ за увѣренѣ нешто пѣвате.“ — Ени Линдъ одбие срдито ово предложенї. „А, ви дакле нећете, садъ текъ видимо, да је наша сумна основана. Ени Линдъ није имала кудъ, него је пѣвала. „Дивно, прекрасно, божествено!“ викну одушевљени и занешени дивнимъ гласомъ слушатељи изъ сусѣдне собе и заори се громовито узклиданъ. Пѣвачица видила је садъ свою погрешку и замаку, у којој улетила. Но одушевљенѣ, кое је она произвела, биаше тако силно, да су је они за опроштенї молили съ толикомъ снисходителносћу да имъ је Ени Линдъ ову комедију опростила, и ове варалице отиду, радостни, што су побѣду одржали.

Мрвиће.

(Особитости у Персији.) Персијанке држе истину много на своју лепу косу, но оне ју не плету вити гвожђемъ у ковржице савијио, него јој остављају њену природни токъ. Напротивъ тога оне су доста сујствне, те покривају мѣста где је коса опала или редка, художественомъ, као ми Европейци. На писању и читању оне врло мало држе. Њијова је забава и радъ шивенѣ и плетенѣ. Исто тако не занимају се оне ни игромъ ни свиркомъ, премда оне имају љубјко за музiku чуство; само што оне саме то не упражњивају, него је свирачи одъ заната свиркомъ и игромъ увеселявају. Одтудъ је вальда произишла слѣдуюћа анектода: једна отмѣна Персијанка, која је учествовала у увеселяњу у једномъ европскомъ салону, питала је, зашто не оставе они тай посао слугама. — Яшенѣ је пакъ наймилија забава господа персијски; но оне се одъ европскија дама само у томе разликују, што не сиде на коню са страшне него яшу као и мушкираци.

(Једанъ Херкулъ у почетку 18 века.) У наша времена одликовали су се чудноватомъ тѣлесномъ снагомъ између многи други нарочито неки Франке, после Француза Лебесније, Јулијосъ Штаркъ и његовъ отацъ Карлъ Штаркъ изъ Баварске, а особито Тиролацъ Карлъ Рапо, коме су се у Петробургу и Цариграду, а и цѣломъ свету дивили. Но у почетку прошлогъ вѣка живио је неки Јованъ Карлъ изъ Екенштета, који би све ове постыдио, да је јошти живъ. Онъ стајаше на челу једне чете комедијаша и светски представљача, био је уедно в-

продавацъ лѣкарја и ситница, и показивао је свуда необичну свою тѣлесну снагу. — Онъ је дизао више пута једномъ рукомъ топъ одъ 3000 фунти (1300 ока) са земље и држао га је у руци, докъ нисе чаши вина испио; два конја нису га могла съ мѣста помѣрити; једанъ едекъ, који два конја нису могла раскинути, онъ је као конацъ раскинуо; онъ је једанъ ексеръ, који је био једну стопу дугачакъ и одъ дебљине палца, увио рукомъ, да је изгледао ексеръ као шрафъ, носио је у зубима једанъ фатъ и по дугачакъ асталъ, а на противномъ крају је астала сѣдио је једанъ човекъ; и чинио јошти многе подобне пробе својомъ дивномъ тѣлесномъ снагомъ, чему се његови савременици нису доста начудити могли.

Онъ је проводио свою вѣштину задуго; а год. 1717 уапшенѣ је у Лайпцигу збогъ куповине једногъ конја. Онъ се сирѣчъ наговорити дао, купити једногъ конја, и то да плати за први ексеръ одъ плоче једанъ пфенигъ, за други два, за трећи четири, за четврти осамъ, и све тако даљ у удвојномъ растењу, докъ нисе найпосле на његовъ ужасъ дознао, да га је конј стао 58274, талира, кое онъ нисе могао платити. Доцније давао је онъ представљења и пробе своје снаге у Дрезди. Његовъ у бакру изрезанъ ликъ показује осамъ проби његове исподинске тѣлесне снаге. Чудновато је то, да се овай човекъ познаво и мѣшао са многимъ високимъ лицама и славнимъ ученимъ людма, и стајао је съ њима у писменомъ саобраћају.

ДОМАЋЕ НОВОСТИ

Београдъ 9. Фебруара. Познато је читатељима да је скора постоји једанъ фондъ одъ 250 дуката, основанъ одъ г. Вучића и г. Илије Милосављевића Коларца, за држанъ парастоса свију они што су на војнама за ослобођење отечества нашегъ изгинула. Данась рано држанъ је торжествено тај парастосъ, за изгинувше за вѣру и отечество. Г. Митрополитъ чинодѣйствујући са јошти 12 свештени лица, говорио је сходно слово. Као Светла Књгиня са кћерима, тако и гг. Попечитељи и многи други Сановници присутствовали су, овомъ лепомъ и благодарномъ спомену.

— Његова Скѣтлость Књазъ одпутовала је у Тополу и Крагујевацъ.

СТРАНЕ НОВОСТИ.

— Изъ Неаполя явљаю о стану тамошњи ствари врло жалостно. Непрестано јоште затварају. Немирници прогласили су да ће краль дати оставку.

— По найновијемъ извѣстију изъ Русије, царъ Александеръ у почетку месеца Априла путова ће у Ницу где му је сада мати наоди.

— Графъ Морни све се вѣћма у домаћава у Русији, онъ је науманъ сада купити једно велико добро близу Петербурга, на име своге жене.

— Изъ Париза явљаю: да ће се у будуће са францускимъ новинама блајис поступати, и да неће тако строгимъ одговорностимъ учредници подлежати као досада.